

ანზორ თოთაძე

„ქაში ჩაშია და ქაშისა მე პარ იმედი“

საქართველოს ყოფნა-არყოფნის დღეები უდგას. ასეთ მძიმე მდგომარეობაში იგი თავისი ისტორიის განმავლობაში არასოდეს ყოფილა. პოლიტიკური ვითარება აბსოლუტურად ბურუსით არის მოცული. რუსეთთან ომის დროს სულ რაღაც დღენახევარში დაკარგეთ ქვეყნის ტერიტორიის თითქმის მეხუთედი. განადგურდა 150-მდე ქართული სოფელი. მეტად სათუო გახდა ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენა. ქვეყნის ეკონომიკა ოდნავადაც ვერ გაიმართა წელში. ქვეყნის ერთ-ერთი ძირითადი დარგი — სოფლის მეურნეობა გაჩანაგებულია. ხალხს მოესპო არსებობის საშუალება. 2003 წლიდან, ე. წ. ვარდების რევოლუციის შემდეგ ისედაც უაღრესად შემცირებული ნათესი ფართობები და სოფლის მეურნეობის პროდუქტის წარმოება თითქმის განახევრდა. მოსახლეობის საკმაო ნაწილი, მილიონზე მეტი ადამიანი ქალაქებიდან და სოფლებიდან თითქმის სამუდამოდ აიყარა და ლუკმა-პურის საშოვნელად უცხოეთის ქვეყნებში გადასახლდა, ბევრიც მონური შრომის ფასად მეზობელ სახელმწიფოში სეზონურ სამუშაოებსეა დასაქმებული. დემოკრატიული ინსტიტუტები მოჩვენებითია, სასამართლო სისტემა მთლიანად ხელისუფლების წარმომადგენელთა უსიტყვო მსახურია. სულ რაღაც განვლილ რვა წელიწადში პატიმართა რაოდენობა ხუთი ათასიდან 30 ათასამდე გაიზარდა, ხოლო პრობაციონერთა რიცხვმა 300 ათას მიაღწია. თუ გავითვალისწინებთ, რომ საზღვარგარეთ წასული მილიონზე მეტი ადამიანი ძირითადად 20-50 წლის ასაკისანი არიან, დანაშაული მნიშვნელოვნად უნდა შემცირებულიყო, რადგან ქვეყანაში ძირითადად შედარებით ხანდაზმულები და ბავშვები დარჩნენ, რომელთა შორის დაბალია დანაშაულის ჩამდენთა მაჩვენებელი. ეს იმაზეც მიუთითებს, რომ ხელისუფლებას სურს, თავის ნებაზე მართოს და სრულ მორჩილებაში იყოლიოს აქ დარჩენილი მოსახლეობა.

ხალხი დაიღალა მოჩვენებითი კეთილდღეობის პროპაგანდით. მმართველი პარტიის ჯიბის ტელევიზიები ტაშ-ფანდურით, უაზრო გასართობი პროგრამებით, სრულიად უცხო ცხოვრების წესის სერიალების პროპა-

განდით არის დაკავებული და სურს ეროვნულ ნიადაგს მოაცილოს ახალგაზრდობა, რათა ქართველი ქართველად არ დარჩეს. განსაკუთრებით ინტიმური ცხოვრების, სექსუალური აღვირახსნილობისა და უკუდმართობის სცენებს უჩვენებენ, სადაც მიწასთან არის გასწორებული ადამიანური მისწრაფებები, ზნეობა, სულიერება. დაგროვილ საკაცობრიო ფასეულობებს გვერდს უვლიან და პრიმიტიულ აზროვნებას უნერგავენ ადამიანებს. გამოჩენილ ფილოსოფოსთა და მოაზროვნეთა შეხედულებები დრომოჭმულად გამოაცხადეს. ჯერ კიდევ ლეონარდო და ვინჩი ამბობდა: ადამიანებს რომ შეეძლოთ თავიანთი თავის დანახვა უდიდესი აღტყინების ჟამს, ადამიანთა მოღვაწეობა დაიღუპებოდაო. ახალგაზრდებს ჩასჩინებენ, რომ ისინი თავისუფლები და დამოუკიდებლები არიან, მაგრამ ავიწყდებათ, რომ ამ, მართლაც, უაღრესად ფასეულ კატეგორიებს თან ახლავს უფლებები და მოვალეობები. რომელიც მოაზროვნის, იმპერატორ მარკუს ავრელიუსის აზრით, „ისევე როგორც შენ საზოგადოების წევრი ხარ და მისი ნაწილი, ყოველი შენი მოქმედებაც საზოგადოებრივი ცხოვრების ნაწილი უნდა იყოს. რადგან შენი ნებისმიერი მოქმედება, რომელიც უმეშვეოდ თუ რისამე მუშევრებით არ ამტკიცებს საზოგადო სიკეთეს, ანაწევრებს ცხოვრების მთლიანობას, არღვევს მის ერთობას და შინააშლილობას იწვევს“.¹ გაჟა-ფშაველას აზრით, „თავისუფლება ამას არ გვიქადაგებს, რომ ყოველი ჩვენი სურვილი, გრძნობა, ყოველი ჩვენი ვნება დაუკმაყოფილოთ წინდაუხედავად“.²

მთლიანად მოიშალა განათლების სისტემა. ახალგაზრდები ვერ იღებენ შესაბამის ცოდნას ვერც სკოლაში და ვერც უმაღლეს სასწავლებლებში, მიუხედავად იმისა, რომ ცოდნაში დაბანდებული კაპიტალი ყველაზე ეფექტურია. განათლების სამინისტრო ექსპერიმენტების საცდელ ბაზად იქცა, საბოლოოდ კი ვიღებთ ტელევიზორსა და კომპიუტერში ჩაშტერებულ ახალგაზრდობას. რაც მთავარია, ხელისუფლებამ მიაღწია იმას, რომ დაირღვა კავშირი ახალგაზრდობასა და უფროს თაობას შორის.

ჩვენს თაობას, უდრო სწორად, თაობებს, უაღრესად რთულ და წინააღმდეგობებით სავსე ეპოქაში მოუწია ცხოვრება; ეპოქაში, როდესაც ფეხქვეშ იქნა გათელილი ადამიანური უფლებები, რასაც მოჰყვა უზნეობის ზეიმი — გაკულაკება, დაჭერები, დახვრეტები, ომები, ყველაფრისადმი შიში და ყოველივე ამის კანონზომიერი შედეგი — იდეოლოგიურად დაშტამპული ადამიანები. ყოველივე ეს სხვა, მაგრამ არანაკლებ საშიში ფორმით ახლაც გრძელდება. როგორც ჩანს, წლები გეჭირდება, რომ ქართველი კაცი ნორმალურ ცხოვრებას ეღირსოს. არადა მუდმივად ცას არავინ გამოეკვრება. მართლაც, გასაცოდავდა ქართველი კაცი და ესეც რომ არ იყოს, განა ისიც არა კმარა, რაც ერთ ძველ ქართულ ლიტერატურულ ძეგლშია აღნიშნული: „ვისცა მტერი არ ესვას, რა გაიცადოს, მტერად თვით საწუთრო

¹ მარკუს ავრელიუსი, ფიქრები, თბ., 1972. გვ. 223.

² გაჟა-ფშაველა, თხზულებათა სრული კრებული ხუთ ტომად, ტ. V, თბ., 1961. გვ. 418.

ეყოფის. საწუთრო რაზმაცა კაცისათვის კარგობდეს, ბოლოსა ეგრეცა მას იქმს, რომელსა მტერი ვერ უზამს“.³ ასე რომ, „დროის ცელი მოქნეული, ყველას გათიბავს“ (უილიამ შექსპირი). ამიტომაც აქვს უდიდესი მნიშვნელობა იმას, რომ სახელმწიფო ზრუნავდეს ადამიანის კეთილდღეობაზე, მისი შესაძლებლობების სრული გამოვლენის რეალიზაციისათვის სათანადო პირობების შექმნაზე, იმაზე, რომ ადამიანი ცხოვრების განმავლობაში თვითონვე იყოს თავისი თავის უფალი, რათა მას წუთისოფლის სტუმრობა შეუმსუბუქდეს.

სულ მალე, 1 ოქტომბერს დანიშნულ საპარლამენტო არჩევნებზე გადაწყდება საქართველოს ბედისწერა. ადამიანები წლების განმავლობაში იმდენად იყვნენ დათრგუნვილნი ხელისუფლების სათავესო მოღვაწეობით, ქართველების გადაკეთებით, მათი მენტალიტეტის შეცვლით, რომ ყველაფერზე ხელჩაქნეულები იყვნენ. ამ დროს გამოჩნდა კაცი, ქართულ ეროვნულ ნიადაგზე აღზრდილი მილიარდელი ბიზნესმენი ბატონი ბიძინა ივანიშვილი, რომელმაც ითავა საქართველოს ბედისწერის სასიკეთოდ შემობრუნება. ხალხს ერის მომავლის დიდი იმედი გაუჩნდა და საპარლამენტო არჩევნებში მისი მონაწილეობა საქართველოს გადარჩენის ტოლფასად მიიჩნია. არც ერთ ბიზნესმენს მსოფლიოში, ალბათ, თავის შემოსავლებთან შედარებით იმდენი სახსრები არ გაუღია, რამდენიც მან თავისი ქვეყნის კეთილდღეობას სრულიად უხმაუროდ და უანგაროდ მოახმარა. ძველი საბერძნეთის უდიდესი მოაზროვნის ეპიკურეს აზრით, „ქველმოქმედი ის კი არაა, ვისაც სარგებლობა აინტერესებს, არამედ ის, ვინც უანგაროდ მოქმედებს“.⁴

დღეს მთელი საქართველო მის გვერდით დგას და დღის სინათლეს ელოდება. ბატონი ბიძინა არის ადამიანი, რომლისთვისაც პირადი ბედნიერება სამშობლოს ბედნიერების გარეშე არაფერს ნიშნავს, იგი არის ადამიანი, რომელსაც შეუძლია „სხვისი გახარებით გახარება“. მისი სიტყვებია: „ისიც კარგად ვიცი, რომ ერთი ადამიანი ვერ იქნები ბედნიერი, რაც არ უნდა წარმატებული იყო, თუ შენს სამშობლოს მრავალი გასაჭირი ადგას“.⁵ სახელისუფლო ძალების მიერ ჩატარებული გაყალბებული სოციალური გამოკვლევების მონაცემებით უკვე შეუძლებელია ბედის ბორბლის უკუღმა დატრიალება. მთელმა საქართველომ დაინახა, მმართველი პარტია როგორი წარმოუდგენელი, არაკეთილსინდისიერი გზით ებრძვის ბატონ ბიძინას, მაგრამ უკვე, თუ ისევ მარკუს ავრელიუსის მიერ ეპიქტეტეს ნაშრომიდან ციტირებულ სიტყვებს მოვიშველიებთ, „არ არსებობს ძალადობა, რომელსაც შეეძლოს არჩევანის თავისუფლება წაგართვას ჩვენ“.⁶ თავისთავად, ბატონ ბიძინა ივანიშვილის აქციებზე ათი და

³ ჩვენი საუნჯე, ტ. II, თბ., 1960. გვ. 279.

⁴ დემოკრიტე, ეპიკურე. ფრაგმენტები, წერილები. თბ., 1959. გვ. 145.

⁵ გაზ. „ასაჯულ-დასაჯული“, 28 მაისი — 3 ივნისი, 2012.

⁶ მარკუს ავრელიუსი, დასხ. ნაშრომი, გვ. 272.

ასი ათასობით მოსული ადამიანის რაოდენობა, ყველა სოციოლოგიური გამოკვლევის საეჭვო შედეგებს გადაფარავს.

საქართველო უკვე, კარგა ხანია, არჩევნების რეჟიმში ცხოვრობს. თითქმის ყოველწლიურად ტარდება არჩევნები. ჯერ იყო და თვითმმართველობის არჩევნები ჩავატარეთ, ამჟამად საპარლამენტო არჩევნებს ვატარებთ, მომავალ წელს კიდევ საპრეზიდენტო არჩევნები გველოდება. ნორმალურ საზოგადოებაში, სადაც კანონი კანონობს და ძალა აღმართს არ ხნავს, არჩევნები არ არღვევს ცხოვრების ჩვეულ რიტმს. ჩვენთან კი არჩევნები ათასი სისაძაგლის თანხლებით ტარდება, იხარჯება თუ მილიარდობით არა, ასეული მილიონობით ლარი, რომელიც ამ გაძვალტყავებულ ქვეყანას მძიმე ტვირთად აწევბა.

მმართველ, ნაციონალურ პარტიას და მის ლიდერს თავისი საქმიანობის ვადა ეწურებათ, ესეც რომ არ იყოს, მათ ყავლი გაუვიდათ და იმის მაგივრად, რომ მშვიდობიანად დატოვონ მმართველობის სარბიელი, გამჩენი არ ასვენებთ: ათასგვარ, გაუგონარ, „უმიზეზო მიზეზებს“ ეძებენ, რათა ხელი შეუშალონ სხვა პარტიებს და, პირველ რიგში, ქართულ ოცნებას. განათლებული საქართველო შესანიშნავად ხედავს შექმნილ ვითარებას, მაგრამ ავტორიტარული რეჟიმის პირობებში სამართლიანი გზით სიარულს არ განებებენ. ამასთან, მმართველმა პარტიამ იმდენად მოშალა ქვეყნის პოლიტიკური, სოციალურ-ეკონომიკური და სულიერი ცხოვრება, რომ საარჩევნო დებატების გამართვის აზრიც იკარგება. ამჟამად შექმნილი საზოგადოებრივი განწყობის მიხედვით თუ ვიმსჯელებთ, ნაციონალებს არჩევნებში გამარჯვების არანაირი შანსი არ რჩებათ, მიუხედავად ამისა, მათ არ სურთ ხელისუფლების მშვიდობიანი გზით გადაცემა და მეტად სახიფათო დაპირისპირებისკენ დგამენ ნაბიჯებს. ეს მით უფრო საგულისხმოა, რომ ბატონ ბიძინა ივანიშვილის მიერ ჩატარებულ აქციაზე ნათლად გამოჩნდა, რომ ქართველი ხალხისთვის ნაციონალების წასვლა ნამდვილად არ იქნება ნაციონალური დანაკარგი.

წინასაარჩევნო დაპირებებს ნაციონალები ისე გულუხვად არიგებენ, რომ მეტი დასაპირებელი“ აღარაფერი დარჩა. ყვარყვარე თუთაბერიასა არ იყოს, ოქროს „სარაიების“ აშენებასაც კი შეჰპირდნენ ამომრჩევლებს, ოღონდაც თავისას რომ აიშენებენ — შემდეგ. ისე, კაცმა რომ თქვას, სჯობდა ეს დაპირება შეებრუნებინათ. აბა, გავიხსენოთ, რამდენი არჩევნები ჩატარდა და წინასაარჩევნოდ რამდენი დაპირება გაიცა თამასუქის სახით, მაგრამ ეს დაპირება შემდეგში არავის გახსენებია. **ჩვენმა ამომრჩეველმა თავისი წინა-მძღოლი უნდა აირჩიოს და არა წინა-მძღოლი.** როგორც აკაკი წერეთელი ამბობდა, „ჩვენში ხშირად არჩეულ წინა-მძღოლს, წინა-მძღომს ეძახიან... წინა-მძღოლელი ნიშნავს იმას, ვინც ხალხს წინ უძღვის და წინა-მძღომელი კი ის, ვინც იმათ წინდაწინ გააძღებს ხოლმე — ამომირჩი-

ეთო... ჩვენ ყოველთვის წინამძღოლები გვყოლია?“ (გაუიხსენოთ კახეთში მწვადზე დაპატიჟებული ხალხი). ამიტომაც, რომ არჩევნებში მიცემული ერთი სერიოზული დაპირებაც არ შესრულებულა. ბევრი მხოლოდ თავის კეთილდღეობაზე, თავის ჯიბეზე ზრუნავს და ბევრსაც მსუქანი ჯამაგირის ცდუნება სჭირს.

ახლაც ბატონმა ვანო მერაბიშვილმა დანიშნვის მეორე დღესვე დაპირებებით გააბრუა მოსახლეობა, თუმცა, ამჯერად დაპირებების შესრულების შემთხვევაშიც კი დიდ სარგებელს ვერაფერს მიიღებს ხალხი. ამ დაპირებების გამო ერთი გურული ანეკდოტი მახსენდება: გურულმა, რომელიც მეფის დროს გაზიან წყალს ყიდდა, რევოლუციაში დიდი მონაწილეობა მიიღო. რევოლუციის შემდეგ ისევ გაზიანი წყლის გაყიდვა დაიწყო. ერთხელაც მეგობარმა უთხრა: ძამა, ნიკოლოზი გიშლიდა წყლის გაყიდვასო? ასეა ნაციონალების საქმეც — ვინმე უშლიდა მათ ხელს სოფლის მეურნეობაში სათანადო სახსრები დაეხმარებინათ და ჩვენი ქვეყნის მოწინავე დარგი მთლიანად არ დაენგრიათ?

ამჟამად მთავარი ის არის, რომ ნაციონალები ყოველგვარი წინასწარი განხილვისა და მსჯელობის გარეშე აპირებენ სოფლის მეურნეობაში მეტად მნიშვნელოვანი ღონისძიებების განხორციელებას და ჰგონიათ, რომ მათ შედეგი მოყვება. კონკრეტული გეგმა მათ არ გააჩნიათ. მაგალითად, ბატონმა ვანო მერაბიშვილმა აღნიშნა, რომ მომავალ წელს 2000 ტრაქტორს შეიძენენ სოფლის მეურნეობისთვის, მაგრამ თუ ვინმე დაფიქრდა იმაზე, რომ საქართველოში 3 668 სოფელია და 2000 ტრაქტორი არაფერს ნიშნავს? ძველი ტრაქტორები კი აღარ არსებობს — ისინი გაცვდა. 2000 ტრაქტორის შეძენის შემთხვევაში ჩვენ ტრაქტორებით უზრუნველყოფის მხრივ დაახლოებით 1936 წლის დონეზე ვიქნებით, მაგრამ მაშინ გლეხებს გუთანი და ხარებიც ჰყავდათ. უნდა ითქვას იმის შესახებაც, რომ ჯერ კიდევ 1977 წელს საქართველოში სატრაქტორო პარკი 22 860 ტრაქტორს ითვლიდა და 1970-იან წლებში ყოველწლიურად სოფელს საშუალოდ 3200 ტრაქტორი მიეწოდებოდა. ამავე 1977 წელს 1563 მარცვალასაღები კომბაინი და 20 606 სატვირთო ავტომობილი გვექონდა, 1988 წლის საქართველოში უკვე 28 ათასზე მეტი ტრაქტორი იყო.⁷

აღსანიშნავია ისიც, რომ 1980-იანი წლების დასაწყისში კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მეურნეობების მიწები 2779 ათას ჰექტარს, ხოლო პირადი დამხმარე საკარმიდამო ნაკვეთების ფართობი 183 ათას ჰექტარს შეადგენდა. პირად დამხმარე მეურნეობებში წარმოებული პროდუქციის წილი სოფლის მეურნეობის საერთო პროდუქციაში შესამჩნევად მაღალი იყო და იგი 41 პროცენტს უდრიდა. ყოველივე ეს იმის შედეგად იყო, რომ პირადი დამხმარე მეურნეობები სარგებლობდნენ საზოგადოებრივი სექტორ-

⁷ Народное хозяйство Грузинской ССР, Тбилиси, 1977. С. 94-95.

რის დახმარებითა და ხელშეწყობით, მათ შორის ტრაქტორებითა და სხვა სასოფლო-სამეურნეო მანქანებით. ამჟამად კი, როდესაც უკვე სოფლად გლეხებს არა სარგებლობაში, არამედ პირად საკუთრებაში აქვთ გაცილებით მეტი მიწის ფართობები, მათი დიდი ნაწილი დაუხვწველი და დაუმუშავებელი სათანადო ტექნიკის უქონლობის გამო.

აუცილებელია, სტიქიური ბუნებრივი მოვლენების შესახებაც აღინიშნოს, რომელმაც ახლახან ასე დააზარალა კახეთი. ნაწილობრივ ეს იმის შედეგიც არის, რომ აღარ ტარდება ვენახების სეტყვისაგან დაცვის ღონისძიებები, მდინარეთა ნაპირგასამაგრი სამუშაოები და სხვ. ჯერ კიდევ 1961 წლიდან კახეთის რაიონებში ფუნქციონირებდა სეტყვასთან ბრძოლის სამსახური. მისი წლიური ბიუჯეტი 8 მილიონ 500 ათას მანეთს შეადგენდა, ხოლო თანამშრომელთა რაოდენობა — 850 კაცს. ამასთან, პირველად საბჭოთა კავშირში კახეთის რამდენიმე რაიონის — ახმეტის, თელავის, გურჯაანისა და ყვარლის მეურნეობებში 1976 წელს და შემდეგ წლებში ჩატარდა სეტყვის საწინააღმდეგო კაპრონის ბადეებით ვენახების საცდელი გადახურვა.

სრულ გაუგებრობაზეა აგებული ბატონ ვანო მერაბიშვილის მსჯელობა თითოეულ ოჯახზე 1000-ლარიანი დახმარების შესახებ, რომელიც ოთხ წელზეა გაწერილი. როგორც ბატონმა ვანომ აღნიშნა, წელიწადში 250 ლარით შეიძლება გადავიხადოთ დენისა და გაზის გადასახადები, ვიყიდოთ წამლები, ბავშვებს შეუძინოთ სასკოლო ლიტერატურა და სხვ. ამდენ ხანს კიდევ გულუბრყვილოდ მჯეროდა, რომ თუ ოჯახს სკოლის ასაკის ორი ბავშვი ჰყავს, ეს თანხა ძლივს გაწვდება მხოლოდ სასწავლო ლიტერატურისა და ნივთების შეძენას.

ბევრი პრობლემა არჩევნებიდან არჩევნებამდე გადაუწყვეტელი რჩება, თუმცა მათი სამართლიანი გადაწყვეტა სიძნელეს არ წარმოადგენს. კერძოდ, ყოველი არჩევნების დროს ისმება საკითხი ტელეარხების „კავკასიისა“ და „მაესტროს“ გადაცემების შესახებ, რომ ქვეყნის ყველა მცხოვრებს შეეძლოს ამ გადაცემების ნახვა. ვერა და ვერ დგინდება ამომრჩეველთა რაოდენობა. ამ საკითხის მოგვარება მამუკა კაციტაძის კომისიას დაევალა. **მ. კაციტაძემ კიდევ მოსახლეობას სახეგაბადრულმა ამცნო: საქართველოში არც მეტი, არც ნაკლები 3 621 256 ამომრჩეველიაო.** „დაგვიჯერებენ მხოლოდ იმას, რაც თვითონ გვჯერა“ და რადგან შინაგანად ეს არც მ. კაციტაძეს სჯერა, ამ საკითხზე შემდეგი უნდა ითქვას.

მ. კაციტაძის კომისია ამ საკითხის გასარკვევად 5 მილიონი ლარით დაფინანსდა. მოსახლეობის უკანასკნელი აღწერა კი 8 047 300 ლარი დაჯდა. აქედან ღონორმა ქვეყნებმა 2 229 100 ლარი გაიღეს, ხოლო დანარჩენი ხარჯები — 5 818 200 ლარი სახელმწიფო ბიუჯეტმა გაიღო. ერთ მცხოვრებზე გაანგარიშებით, მოსახლეობის აღწერის მომზადებისა და ჩატ-

არებისთვის გაწეულმა მთლიანმა ხარჯმა 1 ლარი და 84 თეთრი შეადგინა, ხოლო ერთ ამომრჩეველზე გაანგარიშებით მ. კაციტაძის კომისიამ 1 ლარი და 38 თეთრი დახარჯა. ამასთან, მოსახლეობის აღწერა შეუდარებლად უფრო შრომატევადი, უამრავი კითხვის შემცველი და ძვირადღირებული ღონისძიებაა, ვიდრე ამომრჩეველთა დადგენა. საკმარისია ითქვას, რომ ქვეყნები მოსახლეობის აღწერისთვის მზადებას 7-8 წლით ადრე იწყებენ. ჩვენთან 2002 წლის აღწერის ჩატარებისათვის მოსამზადებელი სამუშაოები 7 წლით ადრე დაიწყო. ეს ფაქტი უკვე მეტად არასასურველ ეჭვს ბადებს ამომრჩეველთა სიების დადგენის სისწორეზე. ჩვენ არაფერს ვამბოთ იმის შესახებ, თუ რატომ არ ჩატარდა პრეზიდენტის ბრძანებულების შესაბამისად მოსახლეობის აღწერა 2009 წელს (ისე როგორც ეს ჩატარდა მეზობელ ქვეყნებში), რა მიზეზით გადაიდო ან კიდევ როდის ჩატარდება აღწერა? მოსახლეობის აღწერის ჩატარების შემთხვევაში, ჩვენ, შეიძლება ითქვას, ზედმიწევნით სწორად გვეცოდინებოდა როგორც ქვეყნის მასშტაბით, ისე რეგიონების მიხედვით მოსახლეობის ასაკობრივი შემადგენლობა, მიგრაციის მასშტაბები, უმუშევართა რაოდენობა და მასთან დაკავშირებული პრობლემები, რაც საშუალებას მოგვცემდა, სწორად განგვესაზღვრა ამომრჩეველთა რაოდენობა გაცილებით ნაკლები დანახარჯებით და იმ ზედმეტ ხარჯებსაც ავცდებოდით, რის გაღებასაც აპირებს ბატონ პაატა ტრაპაიძის დასაქმების სამინისტრო უმუშევართა რაოდენობის დადგენისა და მასთან დაკავშირებული პრობლემების შესწავლისათვის. მოსახლეობის აღწერა გადაიდო მხოლოდ ერთი მიზეზით: ქვეყანაში დემოგრაფიული ვითარება უაღრესად მძიმეა და შესაბამისი მონაცემების გამოქვეყნება ხელისუფლებას ხელს არ აძლევს.

ახლა ის საკითხიც გავარკვიოთ, მართლა გვეყავს თუ არა 3 621 256 ამომრჩეველი. გაანგარიშება ჯერ ოფიციალური სტატისტიკური მონაცემების საფუძველზე გავაკეთოთ. 2011 წლის 1 იანვრისთვის (დაახლოებით იგივე მდგომარეობაა 2012 წლის 1 იანვრისთვისაც) საქართველოს მოსახლეობა 4 469 200 კაცს უდრიდა.⁸ აქედან 18 წლამდე ახალგაზრდები, რომლებიც არჩევნებში არ მონაწილეობენ, არის 953 000. ამრიგად, საქართველოში 3 516 000 ადამიანია საარჩევნო ხმის უფლების მქონე, 105 ათასით ნაკლები მ. კაციტაძის მაჩვენებელთან შედარებით. მოვლენა რომ უფრო ნათელი გახდეს, შემდეგიც უნდა ითქვას. საქართველოს მუდმივ მოსახლეობად ითვლება ის ადამიანებიც, რომლებიც ერთ წელზე ნაკლები ვადით არიან გასული საზღვარგარეთ. როგორც ცნობილია, ბევრი ჩვენი თანამემამულე გასულია სამუშაოდ, მათ შორის, სეზონურ სამუშაოზე, საზღვარგარეთ, განსაკუთრებით მეზობელ ქვეყნებში. მონაცემები იმის შესახებ, თუ რა ვადით არიან ისინი გასული საზღვარგარეთ (3 თვით,

⁸ საქართველოს დემოგრაფიული წელიწდეული, 2010 თბ., 2011, გვ. 22.

6 თვით, 1 წლით) ჩვენთვის უცნობია — მიგრაციული პროცესების აღრიცხვა არასრულყოფილია. ზოგიერთი შეფასებით მათი რაოდენობა 400 ათასი კაციტაც კი განისაზღვრება. ჩვენი ვარაუდით, საქართველოდან ერთ წელზე ნაკლები ვადით წასულთა რაოდენობა ნაკლები უნდა იყოს. თუ ამ მსჯელობას სრულყოფილად მივიჩნევთ, რაც, ვფიქრობთ, რეალობას არ არის მოწყვეტილი, მაშინ საქართველოში 3 100 000 — 3 300 000 ათასი ამომრჩეველია.

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ხალხთმოსახლეობის ფონდის მიერ გამოქვეყნებული მონაცემებით, საქართველოს მოსახლეობა 2050 წლისათვის მნიშვნელოვნად შემცირდება. კერძოდ, სომხეთის მოსახლეობა 7 პროცენტით გაიზრდება, აზერბაიჯანისა — 37 პროცენტით, ხოლო საქართველოს მოსახლეობა 28 პროცენტით შემცირდება.⁹ ეს პროცესი კარგა ხნის დაწყებულია, რაც განპირობებულია შობადობის დონის შემცირების, მოკვდაობის დონის გადიდებისა და გარე მიგრაციის უარყოფითი სალდოთი. ამიტომ არის, რომ ქართველი დემოგრაფების, თვით ილიას უნივერსიტეტის პროფესორების გ. წულაძისა და ნ. მაღლაფერიძის გამოანგარიშებით, საქართველოს მოსახლეობა 2011 წელს 3 785 900 კაცს უდრიდა, ხოლო 18 წლამდე ასაკის ახალგაზრდების რაოდენობა — დაახლოებით 892 400 კაცს.¹⁰ ამრიგად, ამომრჩეველთა რაოდენობა 2 893 500 კაცს შეადგენდა. თუ მხედველობაში მივიღებთ 1 წლამდე ვადით საქართველოდან გასულ მოქალაქეებს და არალეგალ მიგრანტებსაც, მაშინ საქართველოში 2,5 მილიონზე ცოტათი მეტი ამომრჩეველი გვყავს. სხვა საქმეა, როგორ შეძლებენ საზღვარგარეთ მყოფი ჩვენი მოქალაქეები სპარლამენტო არჩევნებში მონაწილეობას, ისიც სამუშაო დღეს. **რა თქმა უნდა, ამომრჩეველთა რიცხვის გაზრდით ხელისუფლება არჩევნების გასაყალბებლად ემზადება.**

ასეთ ვითარებაში განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება ერთობის მიღწევას. მაგრამ ისევ მოგვნახა ჩვენმა უკუურნებელმა სენმა. როგორც შუა საუკუნეების ერთი დოკუმენტის მინაწერი გვამცნობს: „საქართველოს დარბაისელნი... არც ერთმანეთს ასვენებდნენ და არც ქვეყანას და ამით მტერმა უფრო ძალა წამოატანა და დაჩაგრა, თორემ თუ ამათ ერთი პირი ჰქონოდათ, ვერცარას უზამდნენ, ვერც არას მტერი წაართმევდა რასმე, ამათი საქმე ნიადაგ ასე ერთმანეთის მესისხლეობით გათავებულია და წამხდარა, მაგრამ ამ საქმეს არც მოკლებიან და არც მოუშლიათ“.¹¹ ისტორიკოსი ფარსადან გორგიჯანიძე კი აღნიშნავს: „საქართველო თავად ცოტა იყო და მერე მრავალთ გაყოფილი და ერთმანეთის ურჩნი და ქიშპნი მტერნი,

⁹ Обзор достижений в области охраны материнства в странах Восточной Европы и Центральной Азии, 2010. С. 28, 36, 59.

¹⁰ საქართველოს დემოგრაფიული წელიწადი, თბ., 2010, გვ. 27.

¹¹ ციტირებულია: მ. რეზიაშვილი. იმერეთის სამეფო (1462-1810 წწ.), თბ., 1989. გვ. 3.

ერთმანეთისა მარბევნი და მაწყინარნი“.¹² ამ დიდი საფრთხის ჟამს, როდესაც წყდება საქართველოს ბედისწერა, ისევ ცალ-ცალკე გვინდა ავისრულოთ სანუკვარი ოცნება. ზოგმა ეშმაკს მიჰყიდა სული და ხელისუფლებას გაურიგდა, თან თავს მამა აბრამის ბატონად გვიჩვენებს, ზოგს კიდევ პირველობის კვიმატი არ ასვენებს. სხვას ვერაფერს მივაწერო ამდენი პარტიის დარეგისტრირებას საარჩევნო კომისიაში.

ვაჟა-ფშაველა ბრძანებდა: „ათადან-ბაბადან ესეა მიღებული, რომ სუფრის თავში ხშირად ის წამოსკუპდება ზოლმე, ვინც უფრო ფეხმარდია, გაძრომ-გამოდრომა ეხერხება“. ვაჟა-ფშაველას ეს ნათქვამი ზედგამოჭრილია ქრისტიან-დემოკრატებზე და უპირველესად მათ ლიდერებზე, რომელთა ეგზალტირებულ გამოსვლას აქციებზე და თავის კანტურსაც ყავლი გაუვიდა. ამასთან, საკითხავია, რატომ ფიქრობენ ქრისტიან-დემოკრატები, რომ ჩვენს ხალხს მოკლე მესხიერება აქვს. ადგილობრივი თვითმმართველობის არჩევნების დროს მათი დევიზი იყო: უფასო წყალი, გაზი 5 თეთრი და ღვინო 10 თეთრი. მათი მერობის კანდიდატი კი პირდაპირ აცხადებდა: „ვიდრე პირში სული მიდგას, იმისათვის ვიბრძოლებ, რომ ტარიფები დაიწიოს“. არჩევნების დამთავრების შემდეგ კრინტიც არ დაუძრავთ ამ მტკივნეულ პრობლემას. ამჟამად თვალები ისევ გამოჭყიტეს და ისევ ტარიფების დაწევაზე დაიწყეს ლაპარაკი. ეს უფრო მომგებიანი თემაა და ამ გზით ცდილობენ კვლავინდებურად ხალხის მოტყუებას.

ნაციონალებმა იმდენი აუგი საქმე ჩაიდინეს ქვეყნისა და ხალხის წინაშე, რომ ძნელია ყველას ჩამოთვლა, მაგრამ მთავარ პრობლემას მაინც შევვხებით. მათ ხალხი ორ ნაწილად გაყვეს: ერთნი არიან ხალხის მტრები, ქვეყნის დამაქცევარნი, მეორენი კი სოფლის ამშენებლები, რომლებშიც თავიანთ თავს მოიაზრებენ. „სოფლის შენებას რა უნდას“ პრინციპით მართავენ ისინი ქვეყანას და შედეგიც სახეზე გვაქვს. არ ინდობენ არავის ნაციონალების გარდა. თუ მათ დაეწიოს, რომ, მაგალითად, ვინმე ქართულ ოცნებას თანაუგრძნობს, მაშინვე სამსახურიდან ათავისუფლებენ არა მარტო მას, არამედ მისი ოჯახის წევრებს, ნათესავებს, მეგობრებს... მეტად საშიშია, რომ მათ ქართველი ხალხი გახლიჩეს და თვითონ ქართველები ერთმანეთს სამკედრო-სასიცოცხლოდ დააპირისპიერეს. ამ მხრივ საზოგადოებისთვის საინტერესო იქნება კოტე გაბაშვილის ინტერვიუ გაზეთ „ახალი ვერსიის“ (№60, 2002) კორესპონდენტთან, რომელიც ვარდების რევოლუციამდე 10 თვით ადრეა გაკეთებული. ამ ინტერვიუში კ. გაბაშვილი ე. შევარდნაძის შესახებ აღნიშნავს: შევარდნაძეს „ვალდებული ვარ მხარში ვედგე. ჩვენ ერთად ვიყავით აფხაზეთში და ყუმბარებით გვბომბადნენ. ერთხელ ყუმბარა ჩვენს საწოლებს შორის აფეთქდა და შემთხვევით გადავრჩით. ბევრჯერ ვყოფილვართ სნაიპერების მიზანში ამოღებული.

¹² იქვე.

ჩემთვის ედუარდ შევარდნაძის აღქმა, გარდა იმისა, რომ იგი პრეზიდენტი და პალესტუხით ზის კაბინეტში, სხვაგვარიც არის — ის არის ცოცხალი ადამიანი, მოვლენა, თავისი ძლიერი ემოციებით და გეგმებით, რომ ქვეყანა გადაარჩინოს. მინდა კარგად გამოგოთ. ერთად ვისხედით თვითმფრინავში და ვხედავდით, როგორ მოფრინავდა რაკეტა და ჩვენგან ასორმოცდაათ მეტრში აფეთქდა“.

ფრიად საინტერესოა ისიც, რომ კორესპონდენტის კითხვაზე „თქვენსა და პრეზიდენტის ურთიერთობას თქვენი შვილის — გოკას ჟვანიას გუნდში ყოფნა ჩრდილს არ აყენებს?“ კოტე გაბაშვილმა უპასუხა: „ჩვენ ამ თემაზე ვისაუბრეთ. მან აბსოლუტურად დემოკრატიული პასუხი გამცა. ახალგაზრდა კაცს აქვს თავისი უფლება და ვის გაუგია, მამა შვილის აზრზე პასუხისმგებელი იყოს და პირიქითო“. თქვენ კიდევ, მამა-შვილ გაბაშვილებს და თქვენი გუნდის წევრებს დღეს რა კვიმატი შეგიჯდათ ისეთი, რომ მზად ხართ განსხვავებული აზრის მქონე ადამიანები ჩაქოლოთ, ჩარეცხოთ და არსებობის საშუალება მოუსპოთ.

ზმირად მმართველი პარტიის წარმომადგენლები მიუთითებენ იმის შესახებ, რომ პენსიები ადრე არსებული 14 ლარის ნაცვლად 6-7-ჯერ გაიზარდა, მაგრამ „ავიწყდებათ“ იმის თქმა, რომ მსყიდველობითი უნარიანობის თვალსაზრისით ბევრი არაფერი შეცვლილა. მათ ისიც „ავიწყდებათ“, რომ ათიოდე წლის წინათ საქართველოში პენსიების რაოდენობა მეტი იყო, ვიდრე სომხეთში და ოდნავ ჩამორჩებოდა აზერბაიჯანში პენსიების რაოდენობას. ამჟამად კი პენსიების რაოდენობით მკვეთრად ჩამოვჩებით არა მარტო სომხეთსა და აზერბაიჯანს, არამედ პოსტსაბჭოთა სფეროს თითქმის ყველა ქვეყანას.

ყოველდღიურად ტელევიზიის არხები გადმოსცემენ განცხადებებს აუდემოფი ბავშვებისა და მოზარდების მკურნალობის დახმარების შესახებ. მრავალჯერ ითქვა, რომ ჩვენთან მაღალია ჩვილთა და ბავშვთა მოკვდაობის მაჩვენებლები. ცნობილი ფრანგი დემოგრაფი ა. სოვი აღნიშნავს: „ვერც ერთი ფინანსისტი, როგორი მკაცრიც არ უნდა იყოს იგი, უარს ვერ იტყვის სახსრებზე, რომლებიც აუცილებელია ბავშვთა მოკვდაობის შესამცირებლად. რაც არ უნდა დიდი იყოს ამ შემთხვევაში დანახარჯები, არ შეიძლება ბავშვს გამოუუტანოთ სიკვდილის განაჩენი, რათა უზრუნველყვოთ ცოცხლად დარჩენილთა უფრო უკეთესი ცხოვრება“. ჩვენ კი უაზროდ ვხარჯავთ ძვირადღირებულ კონცერტებში ათეულ მილიონებს, უზარმაზარ სახსრებს პოტიომკინის სოფლების მოსაწყობად და დაღვლარჭნილი შემინული შენობების ასაგებად. ეს ყველაფერი ზომ ვალით და დახმარებით კეთდება, რაც უპირველესად სხვა მიზნებისთვის არის განკუთვნილი. სამართლიანად აღნიშნავს მეცნიერი ევან ეზარი: „უცხოური ქვეყნისათვის დახმარება ის ფულია, რომელსაც მდიდარი ქვეყნის ღარიბები იხდიან და

ლარიები ქვეყნის მდიდრები იღებენ“.

ქვეყანაში, რომელშიც ასეთი გაჭირვებაა, ამდენი მძიმე ავადმყოფი გვეყავს, კონცერტების მოწყობა, რომლებიც ათეული მილიონობით ლარი ჯდება, დანაშაულია. მეტად საგულისხმოა შემდეგი ფაქტი. 1060 წელს ბაგრატ IV-ემ საქართველოში მოიპატიჟა უცხოეთში მოღვაწე ქართული ეკლესიის დიდი მამა გიორგი მთაწმინდელი თავისი თხზულებებისა და თარგმანების გასავრცელებლად. ამ დროს საქართველოში დიდი შიმშილობა ყოფილა. მიუხედავად ამისა გიორგი მთაწმინდელს შეუმჩნევია, რომ ერთი მდიდარი ეპისკოპოსი ეკლესიებს ამკობდა და ამშვენებდა, „რათა მონასტერთა შინა ალაპი დაიდვასო“. როგორც ივ. ჯავახიშვილი აღნიშნავს, „იმ დროს, როდესაც ქვეყანა და ხალხი შიმშილობისგან იღუპებოდა, გაჭირვებული, მომაკვდავი ხალხის ნივთიერი დახმარების მაგიერ ეკლესიების აგებასა და გამშვენებებაზე ფიქრი და ზრუნვა, რომ ამ გზით თავისთვის საუკუნო ალაპი გაეჩინა და სახელი განეთქვა, გიორგი მთაწმინდელის აზრით, ბოროტი სულის და ეშმაკის ჩანაგონებია, რადგან იესო ქრისტეს არასდროს არ უთქვამს „ეკლესიანი შეამკუენით“-ო, არამედ მშვიდ-მწყურვალთა და გაჭირვებულთა დახმარებას ასწავლიდა ის ყველას“.¹³

ცოტა ხნის წინათ ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის სოფლებში — წევაში, ვაჭვესა და ილეშში მოსახლეობას შეეხდი. საშინელ მდგომარეობაშია ხალხი — უგზოობას, უწყლობას, უგაზობას ვინ ჩივის — ხალხი შიმშილობს, ხალხი ტირის თავის უმწეო მდგომარეობაზე, სწეულებს — ახალგაზრდა იქნება ის თუ ასაკოვანი — განკურნების იმედი გადაწურული აქვთ უსახსრობის გამო.

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ხალხთმოსახლეობის ფონდი აქვეყნებს მონაცემებს, ამა თუ იმ ქვეყნის მოსახლეობის რამდენი პროცენტი ცხოვრობს დღეში 1,25 დოლარზე (ორ ლარზე) ნაკლები შემოსავლის პირობებში. სომხეთში ასეთი მოსახლეობის წილი მთელ მოსახლეობის 4 პროცენტს შეადგენს, აზერბაიჯანში — 2 პროცენტს, ხოლო საქართველოში — 13 პროცენტს.¹⁴ ეს იმას ნიშნავს, რომ თითქმის 600 ათასი საქართველოს მოქალაქე დღეში 2 ლარსაც ვერ ხარჯავს სარსებო მოთხოვნილებების დასაკმაყოფილებლად, ესე იგი, ფაქტობრივად, შიმშილობს!

დასასრულს, გვინდა აღვნიშნოთ იმის შესახებ, რომ დღეს ძალიან ბევრმა ისწავლა ლამაზად ლაპარაკი, წერა-კითხვა, ხალხთან შეხვედრა-საუბრები, გულუხვად დაპირების გაცემა, სწორი, ყოველმხრივ გამართული, ბრძნული და მიმზიდველი მოწოდება-ლოზუნგების წარმოთქმა. მათ წუნს ვერაფერში დადებ. მაგრამ მოდით, მაინც ნუ დაუუჯერებთ მათ, რადგან მათი საქმიანობა ხშირად, როგორც ცა და დედამიწა, ისე განსხვავდება მათივე

¹³ ივ. ჯავახიშვილი, თხზულებანი თორმეტ ტომად, ტ. VII, თბ., 1984. გვ. 64-65.

¹⁴ Народонаселение мира в 2011 году, Фонд Организации Объединенных наций в области народонаселения. С. 124-125.

ლამაზი სიტყვებისაგან. ამიტომ არჩევანის გაკეთებისას მათი ლამაზი სიტყვები აუცილებლად შევუჯეროთ მათი ცხოვრების წესს, მამულიშვილობას, განვლილ გზას, ეროვნული ფასეულობებისადმი დამოკიდებულებას, პრაქტიკული თუ თეორიული მოღვაწეობის შედეგებს, მათი ქონების კანონიერებას. წინააღმდეგ შემთხვევაში ყოველთვის იქნება კორუფცია, ყოველთვის იქნება სიღარიბე. სიღარიბე კი, ვაჟა-ფშაველას თქმით, „განხორციელებული უძღურებაა, გოდებაა, მომასწავებელი ყოველგვარის უბედურებისა, მონობისა, გინა ავაზაკობისა და სხვა გვარის ბეჩაობისა“.

ალბათ, ღირს ძველი ბერძენი ფილოსოფოსის პიტაგორას შეგონებასაც დაუვადოთ ყური: „რაც არ უნდა მოკლე იყოს სიტყვები „ჰო“ ან „არა“, ისინი მაინც მოითხოვენ სერიოზულ დაფიქრებას“.

ვაჟა-ფშაველამ, ჩვენმა გენიოსმა პოეტმა, შესანიშნავად აღნიშნა: „ბრეზიდენტობა საქვეყნო საქმეა და საქვეყნო საქმის მმართველად ვინც გინდა არ გამოდგება. იმას ქვეყანა სთხოვს თანხას გონებრივს და ზნეობრივს. თუ ერთი ამათვანი აკლია, მაშინ უნდა თავისთვის იჯდეს საკუთარს კერაზე და არ ეჩხირობოდეს საქვეყნო საქმეში“.¹⁵ თუ ვინ უნდა იჯდეს „საკუთარს კერაზე“, ამის დაკონკრეტების საჭიროება ნამდვილად არ არსებობს.

დღევანდელი უმძიმესი პოლიტიკური, სოციალურ-ეკონომიკური და სულიერი კრიზისიდან გამოსავალი ხელისუფლების სათავეში ბიძინა ივანიშვილის მოსვლაა, რომელიც თხემით ტერფამდე ქართველია და თავის სამშობლოსა და ხალხს ზრუნვას არ აკლებს. მას სრული უფლება აქვს გაიმეოროს სიტყვები, რომელიც ნიკოლოზ ბარათაშვილმა ნაპოლეონს ათქმევინა: „ჟამი ჩემია და ჟამისა მე ვარ იმედი“. თუ ქართველმა ხალხმა ამ იმედს ხელი არ შეუწყო და მის გვერდით არ დადგა, მაშინ ქართველთა ცხოვრების წიგნიც შეიძლება სამუდამოდ დაიხუროს და ქართველის სისხლით მორწყულ მიწაზე სხვა რელიგიური აღმსარებლობის, სხვა კულტურის, სხვა ეროვნული ცნობიერებისა და ცხოვრების წესის მატარებელმა ხალხმა დაიდოს სამუდამო ბინა.

ღმერთმა დაგვიფაროს!

¹⁵ ვაჟა-ფშაველა, თხზულებათა სრული კრებული ხუთ ტომად, ტ. V თბ., 1961. გვ. 423.